

Bijna 14.000 kinderen in de provincie Groningen groeien op in armoede

Opgroeien in armoede heeft nadelige gevolgen voor de ontwikkeling en de maatschappelijke participatie van kinderen. Daarom besteden gemeenten er veel aandacht aan en heeft de nationale kinderombudsman een gloedvol pleidooi gehouden voor de aanpak van kinderarmoede. Voor gemeenten is er een handleiding gemaakt voor het opstellen van een kindgericht armoedebeleid. Hoe is het in de provincie Groningen en de Groninger gemeenten gesteld met de armoede onder kinderen? Hoeveel kinderen groeien op in armoede en wanneer is er eigenlijk sprake van armoede? Daarover gaat deze factsheet.

Wat is armoede?

Het armoederisico van een huishouden wordt bepaald aan de hand van de lage- inkomensgrens (CBS). Er is sprake van armoede als het inkomen van een huishouden onder een bepaalde koopkrachtnorm komt. Die norm wordt jaarlijks aangepast aan de prijsontwikkeling. Er wordt van uitgegaan dat alle personen die leven in zo'n huishouden te maken hebben met armoede. Een huishouden is dus de armoedemaat bij het CBS. Voor het bepalen van het aantal kinderen dat in armoede opgroeit wordt gekeken hoeveel (of welk percentage) kinderen opgroeit in een huishouden met (of onder) een laag inkomen.

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) hanteert een andere maat: het niet-veel-maar-toereikend budget. Dit normbedrag is gebaseerd op de minimaal vereiste uitgaven voor voedsel, kleding, wonen en sociale participatie. Het SCP kijkt vooral naar de armoede van individuele personen.

Leven in armoede volgens de statistieken wil nog niet altijd zeggen dat mensen die het betreft dat ook als zeer problematisch ervaren. De ervaring van armoede blijkt uit onderzoek gevarieerd te zijn (o.a. armoedeonderzoek Groninger Panel, Sociaal Planbureau Groningen). Vooral mensen die langdurig (minstens enkele jaren) in armoede leven ervaren dit als een probleem. En met name jonge kinderen zijn kwetsbaar als zij opgroeien in armoede.

Voor de gegevens in deze factsheet over kinderen (minderjarigen) in armoede is uitgegaan van het CBS criterium lage-inkomensgrens op het niveau van het huishouden.

Normbedragen

Om een beeld te geven over welke maandbedragen het gaat, hieronder een tabel met de gegevens van de lage inkomensgrens (CBS) en het normbedrag niet-veel-maar-toereikend in 2013 (SCP). Het gaat om netto bedragen per maand zonder huurtoeslag.

Tabel: normbedragen laag inkomen en niet-veel-maar-toereikend budget in netto euro per maand

€ netto per maand	Tweeouders huishouden		Eénouder huishouden	
	1 kind	2 kinderen	1 kind	2 kinderen
2013				
Laag inkomen	1690	1900	1350	1530
Niet veel maar toereikend budget	1770	1990	1410	1600

Bron: Armoedesignalement 2014, SCP/CBS.

Minderjarige kinderen in armoede

Uit het Armoedesignalement 2014 van het SCP blijkt dat kinderen het grootste armoederisico hebben als ze opgroeien in

- een gezin met een laag inkomen of een niet-veel-maar-toereikend budget
- een eenoudergezin
- een gezin dat moet rondkomen van een bijstandsuitkering
- een gezin met een niet westerse hoofdkostwinner (m.n. Turks en Marokkaans)

Procentueel is armoede het hoogst onder minderjarige kinderen: volgens het laag inkomen criterium had 12,8% van alle minderjarigen in Nederland te maken met armoede (in 2013), en 4% met langdurige armoede. Als we deze percentages toepassen op de provincie Groningen dan zijn dat **13.877 respectievelijk 4337 minderjarigen die opgroeien in armoede of langdurige armoede onder de lage-inkomensgrens**. Volgens het SCP zijn het met name de kinderen in de leeftijd 5 tot 10 jaar die het meest kwetsbaar zijn voor armoede.

Hieronder zoomen we wat meer in op de Groninger situatie.

Opgroeien in een (tweeouder)gezin met een laag inkomen

De provincie Groningen telt 43.654 tweeouder huishoudens met uitsluitend minderjarige kinderen. 7,6% daarvan heeft te maken met een laag inkomen onder de lage-inkomensgrens dat minstens een jaar duurde (CBS, 2012). Dat zijn 3318 gezinnen. Landelijk is dat 6,9%. 2,1% van de tweeouder huishoudens met minderjarige kinderen had te maken met langdurige armoede: 917 gezinnen. Landelijk is dat 2%. Van de Groninger gemeenten springen Pekela, Hoogezand-Sappemeer en Bellingwedde er uit wat betreft het percentage tweeouder gezinnen met (langdurige) laag inkomen. Zie tabel 1.

Er zijn op dit moment geen recentere gegevens over inkomen. Eind 2015 verschijnen hierover bij CBS nieuwe cijfers.

Tabel 1: percentage en aantal tweeoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen met kans op armoede en langdurige armoede in provincie en Groninger gemeenten (2012)

Tweeoudergezin met alleen minderjarige kinderen				
2012	% ten minste 1 jaar laag inkomen	aantal gezinnen	% 4 jaar en langer laag inkomen	aantal gezinnen
Appingedam	9,3	86	2,4	22
Bedum	5,3	48	1,6	14
Bellingwedde	10,3	69	2,6	17
De Marne	8,7	72	2,7	22
Delfzijl	8,7	173	2,4	48
Eemsmond	7,4	98	1,6	21
Groningen (gemeente)	8,2	916	2,7	302
Grootegast	7,2	84	1,6	19
Haren	3,2	50	0,5	8
Hoogezand-Sappemeer	10,1	282	3,4	95
Leek	5,9	103	1,5	26
Loppersum	7,9	68	2,3	20
Marum	5,2	49	0,9	8
Menterwolde	6,7	72	1,8	19
Oldambt	7,9	244	2,5	77
Pekela	11,2	116	2,7	28
Slochteren	5,1	75	0,9	13
Stadskanaal	9,1	239	3	79
Ten Boer	3,7	27	1,1	8
Veendam	8,5	203	1,6	38
Vlagtwedde	8,5	107	1,4	18
Winsum	4,1	52	0,8	10
Zuidhorn	4,3	80	0,9	17
Provincie Groningen	7,6	3318	2,1	917

Bron: CBS Statline. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen

Opgroeien in een éénoudergezin met laag inkomen

Opgroeien in een eenoudergezin betekent een hoge kans op opgroeien in armoede. Er zijn in de provincie Groningen (in 2012) totaal 17024 eenoudergezinnen, waarvan 9996 met uitsluitend minderjarige kinderen. In 2012 had 32,9% van de eenoudergezinnen in de provincie Groningen met minderjarige kinderen te maken met een inkomen onder de lage-inkomensgrens; dat zijn dus 3289 gezinnen. Landelijk was dat 29,2%. En 8,6% van de eenoudergezinnen met minderjarige kinderen had te maken met langdurige armoede (landelijk 7,6%). Dat zijn in Groningen 860 gezinnen.

Bij de Groninger gemeenten vallen vooral Eemsmond, Pekela en Stadskanaal op met een relatief hoog percentage eenoudergezinnen met kans op (langdurige) armoede. Zie tabel 2.

Tabel 2: percentage en aantal eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen met kans op armoede en langdurige armoede in provincie en Groninger gemeenten (2012)

Eenoudergezin met alleen minderjarige kinderen				
2012	% ten minste 1 jaar laag inkomen	aantal gezinnen	% 4 jaar en langer laag inkomen	aantal gezinnen
Appingedam	36,3	84	7,7	18
Bedum	24,8	34	4,3	6
Bellingwedde	x	x	x	x
De Marne	29,6	40	6,1	8
Delfzijl	38,5	166	7,9	34
Eemsmond	40,7	89	13,6	30
Groningen (gemeente)	31,9	1322	9,7	402
Grootegast	30	38	x	x
Haren	19,8	52	4,9	13
Hoogezand-Sappemeer	38	261	9,9	68
Leek	35,2	87	6,3	16
Loppersum	33,9	46	5,6	8
Marum	31,3	46	6	9
Menterwolde	34,8	62	5,4	10
Oldambt	34,6	225	9,3	61
Pekela	43,2	96	9,6	21
Slochteren	24,9	51	4,7	10
Stadskanaal	38,4	196	10,7	55
Ten Boer	x	x	x	x
Veendam	35,4	164	8,9	41
Vlagtwedde	31,7	69	x	x
Winsum	20,8	50	4,9	12
Zuidhorn	29,6	59	6,7	13
Provincie Groningen	32,9	3289	8,6	860

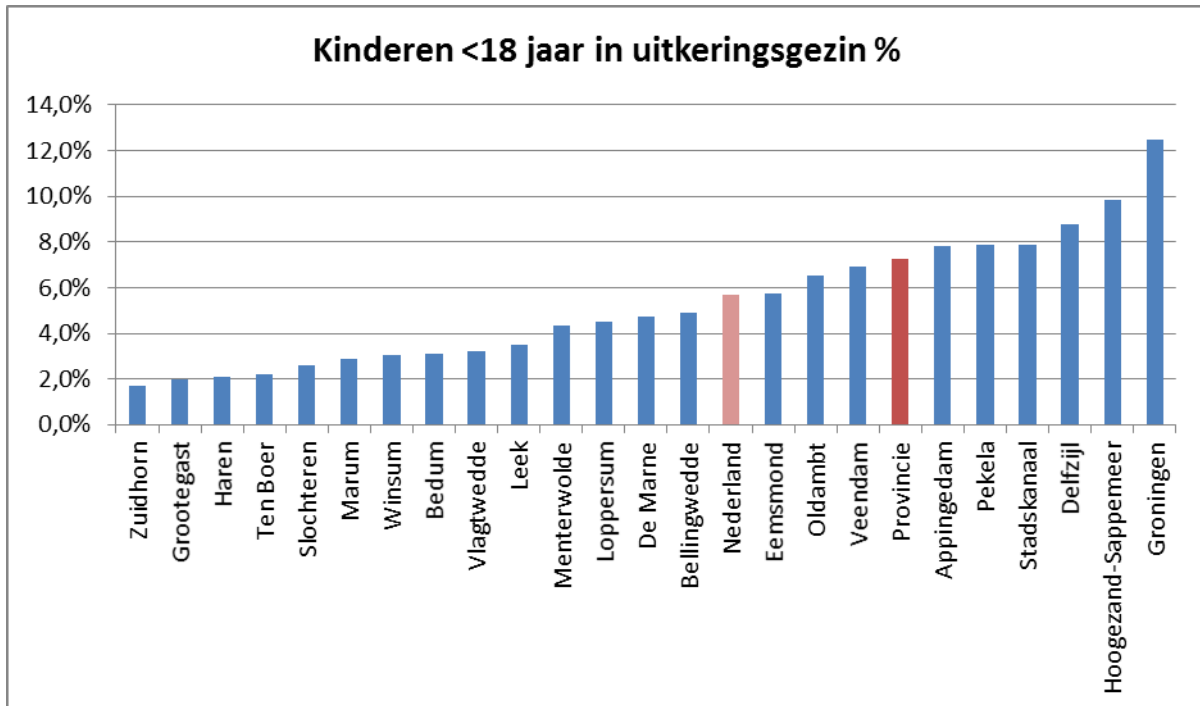
Bron: CBS Statline, x=geheim. Bewerking: Sociaal Planbureau Groningen

Opgroeien in een gezin met een bijstandsuitkering

Kinderen in Tel (Verweij-Jonker Instituut) geeft elke twee jaar het percentage minderjarige kinderen dat opgroeit in een gezin dat moet rondkomen van een bijstandsuitkering (WWB). Dit overlapt met de indicator huishoudens met een laag inkomen. De meest recente cijfers zijn van 2012, gepubliceerd in 2014. Volgens Kinderen in Tel woont 7,2% van alle minderjarige kinderen in de provincie Groningen in een bijstandsgezin (5,8% in Nederland). Dat zijn 7891 kinderen. Volgens het Armoedesignalement leeft 60% van de kinderen met ouders in de bijstand in armoede.

Kijken we naar de afzonderlijke gemeenten dan hebben Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Delfzijl de hoogste percentages kinderen die opgroeien in een bijstandsgezin. Zie figuur 1.

Figuur 1: Percentage minderjarige kinderen dat opgroeit in een gezin met een bijstandsuitkering (2012)

Bron: Kinderen in Tel 2014 Bewerking Sociaal Planbureau Groningen

Opgroeien in een gezin met niet westerse hoofdkostwinner

We hebben hierboven aangegeven dat opgroeien in een huishouden met niet-westerse kostwinner een risicofactor is voor opgroeien in armoede. In de provincie Groningen heeft ruim 38% van de huishoudens met een niet westerse hoofdkostwinner te maken met een inkomen onder de lage inkomensgrens dat ten minste een jaar duurde (2012). Landelijk is dat 28,7%. Ruim 15% verkeerde minstens 4 jaar in die situatie, landelijk 9,8%.

Er zijn geen specifieke cijfers over het aantal huishoudens met kinderen met een niet-westerse hoofdkostwinner.

CBS heeft niet van alle Groninger gemeenten openbare cijfers. Uit tabel 3 blijkt dat er relatief veel niet-westerse huishoudens zijn met een (langdurig) laag inkomen. Vooral Oldambt, Zuidhorn, Leek en Groningen hebben percentages boven het provinciaal gemiddelde.

Tabel 3: Percentage huishoudens met een niet-westerse hoofdkostwinner met (langdurig) laag inkomen

Huishoudens met niet westerse kostw inner		
2012	% ten minste 1 jaar laag inkomen	% 4 jaar en langer laag inkomen
Appingedam	37,6	15,7
Delfzijl	32	10,8
Groningen (gemeente)	40,8	17,8
Haren	29,9	8,4
Hoogezand-Sappemeer	30,5	11,3
Leek	42,1	14,4
Oldambt	48,3	24,8
Stadskanaal	38,4	16,8
Veendam	31,9	8,3
Zuidhorn	46,3	x
Provincie Groningen	38,6	15,6

Bron: CBS Statline x = geheim

Conclusie

- Groningen heeft in alle categorieën huishoudens met risico op (langdurige) kinderarmoede hogere, dus ongunstiger percentages dan landelijk
- De gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Pekela, Eemsmond en Stadskanaal hebben vooral te maken met lage inkomens in tweeouder- en eenoudergezinnen
- De gemeenten Groningen, Hoogezand-Sappemeer en Delfzijl hebben relatief veel kinderen die opgroeien in een gezin met een bijstandsuitkering
- Oldambt, Zuidhorn, Leek en Groningen springen er uit wat betreft niet-westerse huishoudens met armoederisico.

Bronnen:

- Armoedesignalement 2014, Sociaal Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek
- Handreiking aan Nederlandse gemeenten voor Effectief kindgericht armoedebeleid, Kinderombudsman maart 2014
- CBS Statline
- Verweij-Jonker Instituut, Kinderen in Tel 2014 (cijfers 2012)

Contact:

Fransje Grisnich, onderzoeker CMO STAMM / Sociaal Planbureau Groningen
f.grisnich@cmostamm.nl / 06-46078444